

впливів; оцінки поведінки викладача іншими, наслідків такої поведінки; власного образу «Я» та власних мотивів, потреб, установок, а також міри їх адекватності, реалістичності й конструктивності; специфіки міжособистісної взаємодії, міжособистісних конфліктів та їх причин у навчально-виховному процесі; нових форм поведінки, зорієнтованої на адаптацію, високу емоційну стійкість та функціонування в реальних ситуаціях виховної діяльності.

Опитування викладачів-кураторів КНЕУ про доцільність проведення тренінгових занять визначило, що для 85 % опитаних форма роботи вважається доцільною. Щодо актуальності запропонованої тематики (перелік тем поданий за рейтингом вибору кураторами):

1. Спілкування (партнерське, конструктивне, бар'єри, конфлікти).
2. Адаптація першокурсника.
 - а) командування (Студентська група, навіщо вона потрібна);
 - б) методика організації роботи куратора.
3. Як не втомлюватися від групової роботи.
4. Куратор — це обов'язок чи покликання.
5. Розширення рольових уявлень «дорослий»– «підліток» (толерантність, асертивність).

Аналіз вибору тем дає підстави говорити про первинність проблеми побудови гуманітарної моделі стосунків освітнього простору університету, актуальність реалізації особистісно-орієнтованої парадигми діяльності куратора, створення сприятливих психолого-педагогічних умов для соціальної адаптації та інтеграції особистої залученості студентів в освітній процес ВНЗ; забезпечення психологічної підтримки членів групи тощо.

Борисенко Л. Л., старш. викл.,
кафедра педагогіки і психології

ТРЕНІНГ ОПТИМІЗАЦІЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки студентів вищих економічних навчальних закладів засобами навчального тренінгу показав, що *навчальний тренінг* розглядається як: важлива складова професійного навчання, що має своїм завданням формування відповідних навичок та умінь (С. У. Гончаренко); інтенсивне навчання з практичною спрямованістю (Б. М. Бім-Бад); практичний засіб (прийом) виявлення і розкриття потенціалу особистості й команди тих, хто навчається (О. В. Аксьонова).

Особливу увагу привертають психолого-педагогічні дослідження вчених, які розглядають *навчальний тренінг* як:

1. *Метод активного навчання* у ВНЗ: спосіб організації практичного й теоретичного засвоєння дійсності, зумовлений закономірностями об'єкта, що розглядається (Н. Г. Ничкало); спосіб спільної діяльності викладача та студентів, що передбачає оволодіння студентами соціальним досвідом людства та керівництво навчально-пізнавальною діяльністю з боку викладача (А. М. Алексюк); засіб і шлях одержання певного результату у навчально-виховному процесі (О. С. Падалка).

2. *Педагогічна технологія*: система найбільш раціональних способів досягнення педагогічної мети, наукова організація навчально-виховного процесу (В. П. Безпалько); системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти (С. О. Сисоєва, Т. Б. Поясок).

Отже, спираючись на результати науково-практичних досліджень учених щодо ефективності навчального тренінгу у процесі навчання, з метою реалізації навчальних цілей у процесі викладання дисциплін «Педагогіка та психологія», «Психологія діяльності та навчальний менеджмент», була розроблена програма тренінгу «Оптимізація самоефективності студентів у навчальній діяльності».

Мета вказаного тренінгу: визначити складові та рівні самоефективності студентів у навчальній діяльності; виявити чинники негативного впливу на ефективність навчальної діяльності кожного студента; забезпечити підкріплення позитивних і стримування негативних мотивів учіння студентів; виявити потенційні можливості самореалізації особистості студентів у процесі засвоєння дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Актуальність тренінгу «Оптимізація самоефективності студентів у навчальній діяльності» зумовлена новими вимогами до діяльності студентів, які самі стають відповідальними за своє навчання. У зв'язку з впровадженням інноваційних технологій навчання у навчально-виховний процес, ВНЗ повинен мобілізувати самостійність студентів, формувати високу відповідальність та вимогливість до себе у навчанні. Сьогодні майбутньому професіоналу замало володіти тільки сумою відповідних знань. Нагальною потребою є формування і розвиток внутрішнього потенціалу, вихід на рівень виявлення різноманітних процесів «самості», серед яких особливе місце належить самоефективності студента.

Термін «самоєфективність» ввів в обіг психологічної науки американський учений А. Бандура, один із авторів соціально-когнітивної теорії особистості, який визначив самоєфективність як інтегральну властивість особистості, як уміння усвідомлювати власні можливості та спрямовувати свої зусилля на досягнення цілі. Від самоєфективності залежить, чи візьметься людина за вирішення проблеми; наскільки активно вона буде над нею працювати, і як довго буде продовжувати свої зусилля, навіть якщо вони не приводять до позитивних результатів. Дослідження показують, що люди з високою самоєфективністю досягають більш високих результатів у праці, а люди з низькою самоєфективністю менш успішні, тому що припиняють зусилля до вирішення проблеми занадто рано.

Методика проведення тренінгу включає такі етапи: 1. *Діагностувальний етап*. Передбачає визначити властивості особистості, які позитивно впливають на досягнення навчальних цілей; визначити рівні самоєфективності особистості студента у навчальній діяльності; рівні задоволеності обраною професією; здатність до саморозвитку. 2. *Мотиваційно-орієнтовний етап* передбачає виявлення реально діючих мотивів учіння та формування позитивної мотивації навчання; розробки програм постановки індивідуальних навчальних цілей та шляхів їх досягнення. Реалізація другого етапу тренінгу передбачає використання комплексу вправ та методів (демонстрація, сюжетно-рольова гра, робота в «малих групах»), проблемно-орієнтована дискусія, презентація, тестування, мозкова атака, розповідь, бесіда).

3. *Результативний етап* призначений фіксувати результати всієї сукупності різноманітних дій та операцій, досягнутих на попередніх етапах тренінгу, та їх порівняння.

Аналіз результатів педагогічного експерименту, у процесі якого були реалізовані всі етапи тренінгу вказують на те, що показники самоєфективності студентів зросли в експериментальній групі, у якій проводився тренінг, у порівнянні з контрольною групою.

Показники самоєфективності студентів за результатами експерименту приведені в таблиці.

Таблиця

Рівні самоєфективності:	До експерименту		Після експерименту	
	ЕГ-група (125 осіб) кількість у %	КГ-група (117 осіб) кількість у %	ЕГ-група (125 осіб) кількість у %	КГ-група (117 осіб) кількість у %
Високий. Середній. Низький	19 30 51	21 27 52	43 33 24	25 29 46

Отже, тренінг «Оптимізація самоєфективності студентів у навчальній діяльності» можна використовувати у процесі психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з метою виявлення їх потенційних можливостей, формування таких соціально значущих якостей особистості, як творча активність, автономність, мобільність, гнучкість, інноваційність, винахідливість, ініціативність.

Журавська Л. М., канд. пед. наук, доц.,
кафедра педагогіки та психології

ПІДВИЩЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Важливим чинником успішності особистості є емоційний інтелект EQ. Складові емоційного інтелекту визначають за двома відомими у цій сфері моделями: 1) модель здібностей (Дж. Мейєр, П. Селовея, Д. Карузо), що розглядає емоційний інтелект як підсистему соціального інтелекту. Його складовими є ментальні здібності, які сприяють усвідомленню та розумінню власних емоцій і емоцій оточення, а саме: *сприймання та вираження емоцій, підвищення ефективності мислення за допомогою емоцій, розуміння власних і чужих емоцій, управління емоціями*; 2) змішана модель (теорія Деніела Гоулмена), згідно з якою основними складовими EQ є *самосвідомість, самоконтроль, емпатія, навички взаємовідношень, мотивація (самомотивація)*.

Прибічники цих підходів мають різні думки щодо визначення EQ та можливостей його розвитку. Дж. Мейєр стверджує про неможливість розвитку емоційного інтелекту, хоча за допомогою навчання можна збільшити емоційну компетентність. Д. Гоулман обґрунтовує, що емоційний інтелект можна розвивати.

Оволодіння емоційною сферою, формування названих різними теоріями складових емоційного інтелекту в першу чергу мають здійснювати психолого-педагогічні дисципліни, зокрема дисципліна психологія та педагогіка. Використавши характеристики, запропоновані Гоулманом для виміру емоційного інтелекту, нами було визначено самооцінки студентів I курсу фінансово-економічного факультету Київського національного економічного університету щодо рівня їх прояву (від 1 до 4) і рівня опосередкованого впливу дисципліни психологія та педагогіка (ПП) на формування цих характеристик (від 0 до 10).